

LUND UNIVERSITY

Upphovsrättslig offentlighet inom forskning och utbildning

Axhamn, Johan

Published in:
Festskrift till Birgitta Nyström

2026

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Axhamn, J. (2026). Upphovsrättslig offentlighet inom forskning och utbildning. I B. J. Mulder, N. Selberg, & A. Westregård (Red.), *Festskrift till Birgitta Nyström* (s. 51-69). Juristförlaget i Lund.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Festskrift till
Birgitta Nyström

Festskrift till

Birgitta Nyström

JURISTFÖRLAGET I LUND

Elizabeth A. Smith

Redaktionskommitté
Bernard Johann Mulder, Niklas Selberg och Annamaria Westregård

Utgivare
Stiftelsen Juristförlaget i Lund

To order a copy of this book please contact
eddy.se ab
Bokorder
Box 1310, SE-621 24 Visby, Sweden
+46 (0)498 25 39 00
order@bokorder.se

Publisher's address
Juristförlaget i Lund
Box 207, SE-221 00 Lund, Sweden
+46 (0)46 222 10 18
www.juristforlaget.se

Denna festskrift är utgiven med generösa bidrag från Emil Heijnes stiftelse för rättsvetenskaplig forskning och Rune och Lena Lavins stiftelse för rättsvetenskaplig forskning vid den juridiska fakulteten i Lund.

Festskrift till Birgitta Nyström
© 2026 Författarna och Juristförlaget i Lund
Omslagslayout: Magnus Bergström, Bergström & Co. AB
Foto, titelsida: Astrid Bjermer Nyström
Produktion: eddy.se ab, Visby 2026
Tryck: Livonia Print (Lettland) 2026, i samarbete med Printpool

ISBN 978-91-544-0592-3

Att mångfaldiga innehållet i detta verk utan medgivande av Juristförlaget i Lund, helt eller delvis, är förbjudet enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. Förbudet gäller varje form av mångfaldigande, såsom exempelvis tryckning, kopiering, ljudinspelning liksom elektronisk återgivning eller överföring.

Innehåll

Författarpresentationer	13
BERNARD JOHANN MULDER, NIKLAS SELBERG & ANNAMARIA WESTREGÅRD Birgitta Nyström	19
BERNARD JOHANN MULDER, NIKLAS SELBERG & ANNAMARIA WESTREGÅRD Birgitta Nyström – English introduction	23
KERSTIN AHLBERG & NIKLAS BRUUN Medling i arbetstvister – vad tror du att det hände sen?	27
JOHAN AXHAMN Upphovsrättslig offentlighet inom forskning och utbildning	51
SONIA BASTIGKEIT ERICSTAM Algoritmisk arbetsledning – eller EU:s teknikreglering och arbetsledningsrätten	71
ANNIKA BLEKEMO Information enligt 19 § MBL kontra förhandlingsrelaterad information enligt 11 § MBL: En analys av informations- skyldigheternas dynamiska förhållande	91
LAURA CARLSON Collectivism, mutual support and democracy in Swedish labour law	111
ERIK DANHARD Arbetsrätten vid företagsrekonstruktion – några nedslag	129

DAVID DRYSELIUS

Syftar syftet på syftet? Om att ändra relationen mellan
bakgrunden, vad som ska göras och vad man vill säga 151

ÖRJAN EDSTRÖM

MBL och konfliktlösning 165

LENNART ERLANDSSON

Legalitet eller förvaltningsrättslig praktik ur ett
barnperspektiv 183

STEIN EVJU

Tvungen lönnsmemnd – en norsk spesialitet 197

PER EWALDSSON

Medling för väl fungerande lönebildning 217

MATTHEW FINKIN

On the Mathematical Management of People: Insight
From the Ancient World 237

ERIK GRAHN

Medling i arbetstvister – 35 år senare 251

JÓZSEF HAJDÚ

Postgraduate Internships and Fair Remuneration:
The Relevance of ECSR Collective Complaint
No. 150/2017 for Hungary 265

MIKAEL HANSSON

Om kvittning och korrigerig av preliminär lön 281

ANKIE HARTZÉN

Minimilönedirektivet och kollektivavtalets rättsliga
ställning i EU-rätten 299

PETRA HERZFELD OLSSON

Vad kan skönlitteraturen göra för domaren? 315

JOHAN HOLM	
Arbetsmiljörättens gränser	329
ANDREAS INGHAMMAR & ERIK SINANDER	
EU-domstolen och den svenska arbetsrätten	349
STAFFAN INGMANSON	
Omställningsstudiestödet – en del av LAS-uppgörelsen	37I
ANDREA IOSSA	
The collective agreement in EU law and Swedish labour law: a tale of mismatch	39I
CAROLINE JOHANSSON	
På spaning efter tydlighet och förutsebarhet – Reflektioner över de nya reglerna vid uppsägning på grund av personliga skäl	4II
JENNY JULÉN VOTINIUS	
Kollektivavtal för äldre arbetstagare i EU:s medlemsstater	43I
ANDERS KJELLBERG	
Tripartism in the Nordic labour market models	449
MERVE KUTLU	
International Labour Organisation Fundamental Principles and The Right to Strike in Türkiye	49I
EMMA LINDH	
Om motsättningar i sanktionssystemet och en försvagad ogiltighetstalan efter 2022 års LAS-reform	507
LARS MAGNUSSON	
The twist of Swedish Model and Regulation change in Sweden 1990–2020	52I
JONAS MALMBERG	
Tio år i Arbetsdomstolen	537

RUTH MANNELQVIST

Arbetslinjen och omställning i sjukförsäkringen. En slank de hit, å en slank de dit, å en slank de ner i diket? 551

BERNARD JOHANN MULDER & KRISTINE WIDLUND

Professoranställningen i skärningspunkten mellan arbetsrätt och förvaltningsrätt 567

ALAN C. NEAL

Ensuring Regulatory Compliance. In Praise of a “Dynamic” Risk Assessment Approach 587

RUTH NIELSEN

Nye EU-regler om virksomheders due diligence |vedrørende arbejdsforhold og klima 613

PER NORBERG

Reflektioner kring EU och Arbetsrätten 633

JOEL NORDSTRÖM

Arbetsrätten, en balansakt 655

ANN NUMHAUSER-HENNING

Ofrivillig pensionering i ett äldrerättsperspektiv 679

KATARINA OLSSON

Löpande förvaltning och verkställighet i stiftelser – särskilt om uppdrag och ansvar för en verkställande direktör 699

EVA RYRSTEDT

Umgänge med barn – barnets rättighet eller föräldrarnas? 721

MIA RÖNNMAR

Jämställdhet, diskriminering och *industrial relations* 743

MONIKA SCHLACHTER

Collective bargaining versus equal treatment in EU law 759

EVA SCHÖMER

När skyddslogiken urholkas: Arbetsrättens gränser i
ljust av personlig assistans 779

NIKLAS SELBERG & ERIK SJÖDIN

Teslakonfliktens odysse genom rättssystemet 797

ANNA SONNSJÖ ANDERSSON

Arbetsolyckor som brott mot liv och hälsa.
Om kriminalisering i arbetsmarknadskontexten 829

MARIA STEINBERG

Rättsligt skydd mot mental ohälsa i arbetslivet i en
internationell miljö – några nedslag 853

LENA SVENAEUS

Arbetsdomstolen och hotet från kvinnorna. En dyster
historia om blanketter, blockader och blindskär 875

OLA SVENSSON

Något om provocerade uppsägningar 895

JENNY SÖBERG

Anställdas (il)lojalitet – Skyddet för arbetsgivare och
hur det kan stärkas 921

CARIN ULANDER-WÄNMAN

Kollektivavtalet ett flexibelt regleringsinstrument och
en utmaning för rättssäkerhet och rättslig efterlevnad 955

ULRIKA WENNERSTEN

The Protection of Trade Secrets in Research Institutions:
A Brief Swedish Legal Overview 971

ANNAMARIA WESTREGÅRD

”Tio procent eller dra åt helvete” – några personliga
reflektioner från insidan av den stora bankkonflikten 1990 995

SÖREN ÖMAN & EIRA ARB ZACKRISSON

Civilt tvångsarbete och farligt arbete vid höjd beredskap 1011

NIKLAS SELBERG & GUNILLA WIKLUND

Förteckning över Birgitta Nyströms skrifter 1983–2025 1029

Upphovsrättslig offentlighet inom forskning och utbildning

I. Inledning

De senaste åren har jag haft förmånen att samarbeta med Birgitta Nyström inom ramen för Affärsrättsligt Centrum vid Lunds universitet (ACLU)¹ – särskilt den bokutgivning som sker i centrets regi.² I samband med vårt arbete med dessa bokprojekt har det blivit tydligt att vi har flera gemensamma forskningsintressen, bl.a. EU-rättens inverkan på nationell rätt. Exempelvis har vi båda intresserat oss för frågor om förutsättningar och gränser för EU-rättens direkta och indirekta effekt – och dess konsekvenser, som bl.a. minskad rättslig auktoritet hos traditionella svenska rättskällor.³ Jag har lärt mig mycket om EU-rättsliga metodfrågor i mina samtal med Birgitta.

Mot den bakgrunden har jag valt ett tema för mitt bidrag till den här festskriften som relaterar till vårt gemensamma intresse för EU-rättsliga metodfrågor, samtidigt som det rör våra gemensamma

¹ Se <https://www.aclu.lu.se/>.

² Tillsammans med bl.a. Birgitta har jag ingått i redaktionskommittén för Ändrade förhållanden (Norstedts Juridik, 2022) och Sanktioner på affärsrättens område: skadestånd, sanktionsavgifter, viten m.m. (Norstedts Juridik, 2024). Vi båda ingår även i redaktionen för en kommande ACLU-bok på temat Affärsjuridik, digitalisering och artificiell intelligens – denna bok planeras ges ut under 2026.

³ Se t.ex. Nyström, EU och arbetsrätten (Norstedts Juridik, 2021). Jfr Axhamn, Striving for Coherence in EU Intellectual Property Law: A Question of Methodology, i Liber Amicorum Jan Rosén (eds. Karnell et al.), Visby: eddy.se, 2016, s. 35 ff.

kärnuppgifter vid universitetet – forskning och undervisning. Bidraget fokuserar på en klassisk upphovsrättslig fråga relaterad till forskning och utbildning, nämligen i vilken utsträckning forsknings- och utbildningsverksamhet är ”offentlig” i upphovsrättslagens⁴ mening. Svaret på den frågan har betydelse bland annat för om det i sådana situationer kan anses ske ett s.k. upphovsrättsligt relevant förfogande i form av tillgängliggörande för allmänheten.⁵ Det har i sin tur betydelse för möjligheten att i vissa fall kunna använda upphovsrättsligt skyddat material i samband med undervisning och forskning utan tillstånd från upphovspersonerna.

Om det sker ett sådant upphovsrättsligt relevant förfogande har nyligen fått ökad aktualitet i samband med ändringar eller förslag till ändringar i upphovsrättslagen. Vid genomförandet av EU:s direktiv om upphovsrätt på den digitala inre marknaden⁶ infördes i 13 § första stycket upphovsrättslagen en ny bestämmelse enligt vilken gäller att lärare och elever vid utbildningsanstalter i illustrativt syfte får återge verk i samband med undervisning.⁷ Och när det gäller forskning så har det nyligen föreslagits en ny inskränkning i upphovsrättslagen som ger forskningsorganisationer och kultur-
arvsinstitutioner rätt att tillgängliggöra verk dels inom ramen för en forskargrupp, dels tillgängliggöra resultatet av vetenskaplig forskning för verifiering och granskning.⁸ För att dessa s.k. inskränkingsbestämmelser ska vara tillämpliga på tillgängliggöranden av

⁴ Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk.

⁵ När ett verk första gången blir offentliggjort med upphovspersonens samtycke inträder vissa rättsverkningar. Exempelvis förutsätter flera av bestämmelserna om s.k. inskränkningar i upphovsrättslagens andra kapitel att verket (någon gång) har offentliggjorts med upphovspersonens samtycke. Se härom Olsson och Rosén, Upphovsrättslagstiftningen: En kommentar, 5 uppl., Norstedts Juridik 2023, s. 130 ff.

⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/790 av den 17 april 2019 om upphovsrätt och närstående rättigheter på den digitala inre marknaden och om ändring av direktiven 96/9/EG och 2001/29/EG, PE/51/2019/REV/1, EUT L 130, 17.5.2019, s. 92–125.

⁷ SFS 2022:1712. Se prop. 2021/22:278 s. 50 ff. och 217 ff.

⁸ Se SOU 2024:4 s. 363 ff.

upphovsrättsligt skyddat material i samband med utbildning eller forskning, så förutsätts dock att sammanhangen (för tillgängliggörande) är ”offentliga” i upphovsrättslagens mening.

Mot den nu givna bakgrunden kommer artikeln att beskriva och analysera upphovsrättens offentlighetsbegrepp i förhållande till utbildning och forskning.

2. Allmänt om upphovsrättens offentlighetsbegrepp

För att en användning (nyttjande) av ett verk alls ska vara relevant i upphovsrättslig mening förutsätts enligt 2 § upphovsrättslagen att användningen utgör en exemplarframställning eller ett tillgängliggörande för allmänheten.

En grundläggande utgångspunkt för avgränsningen av den upphovsrättsliga ensamrätten har varit att ett förfogande över ett verk ytterst alltid är en fråga om att andra än upphovspersonen ska få ta del av verket – att uppfatta det med sina sinnen: att läsa det, att se det eller att både se och höra det eller att uppfatta det med känslan.⁹

I takt med den tekniska utvecklingen och nya möjligheter att använda verk – t.ex. via satellitsändningar, kabel, internet och digitala plattformar – har det över tid blivit aktuellt att uppdatera och anpassa vad som anses utgöra en exemplarframställning respektive ett tillgängliggörande för allmänheten. Men det har varje gång handlat om att anpassa de redan befintliga rättigheterna;¹⁰ det har inte varit fråga om att införa någon mer allomfattande rättighet – även om sådana förslag har förts fram i t.ex. rättsvetenskapliga sammanhang.¹¹

⁹ Se t.ex. SOU 1956:25 s. 92 och prop. 1960:17 s. 60.

¹⁰ Se t.ex. prop. 2004/05:110 s. 49 ff. och 57 ff. samt prop. 2021/22:278 s. 101 ff.

¹¹ Se t.ex. Rognstad i *Journal of the Copyright Society of the U.S.A* 2015 s. 503 ff. Se även Dreier i *NIR* 2001 s. 63, Geller i *Journal of the Copyright Society of the U.S.A* 2008 s. 179 f. och Axhamn, *Databasskydd* (2016), s. 187 f.

En betydande uppdatering av det upphovsrättsliga regelverket skedde 2005 genom EU:s s.k. infosoc-direktiv (2001/29).¹² Vid genomförandet av artikel 3.1 i direktivet förtydligades i den svenska upphovsrättslagen att rätten till tillgängliggörande för allmänheten även inkluderar skilda slag av ”överföring till allmänheten”.¹³ I samband med direktivets genomförande utgick regeringen från att den äldre svenska rättspraxis som hittills gällt för vad som utgjorde ”offentliga framföranden”, även skulle gälla för ”överföringar till allmänheten”. Ett grundläggande antagande i propositionen var att direktivet inte närmare harmoniserade förutsättningarna och gränserna för vad som skulle utgöra en ”allmänhet” eller ”offentlighet” – det antogs att direktivet lämnade den frågan till medlemsstaterna att närmare bestämma på nationell nivå.¹⁴ Detta antagande har dock visat sig vara oriktigt.

EU-domstolen (EUD) har de senaste 20 åren nämligen meddelat en mycket stor mängd vägledande avgöranden som rör tolkningen av rätten till överföring till allmänheten. Det är primärt denna rättspraxis som är av betydelse för innebörden av detta begrepp också när det dyker upp i den svenska upphovsrättslagen. Denna rättspraxis kommer att redogöras för närmare i avsnitt 4. I avsnitt 3 ska först redogöras för traditionellt svenskt synsätt på saken.

3. Offentliga framföranden och överföringar till allmänheten enligt traditionellt svenskt synsätt

3.1 Allmänna utgångspunkter

I den svenska upphovsrättslagen är upphovspersonernas rätt till tillgängliggörande för allmänheten (av sina verk) uppdelad i fyra

¹² Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället, EGT L 167, 22.6.2001, s. 10–19.

¹³ Se prop. 2004/05:110 s. 57 ff.

¹⁴ Ibid. s. 60 ff.

underkategorier: överföring till allmänheten, offentligt framförande, offentlig visning och offentlig spridning (se 2 § tredje stycket upphovsrättslagen).

Dessa underkategorier är utformade så att de är ömsesidigt uteslutande. En viss situation kan inte både vara ett offentligt framförande och en överföring till allmänheten. Däremot kan det ske ett framförande (t.ex. en konsert) följt av en överföring (t.ex. tv-sändning av konserten), eller överföringar i flera led; exempelvis att en tv-utsändning fångas upp via antenn och "sänds vidare" (överförs) via ett kabelnät, via internet eller inom ett hotell.¹⁵

Som nämndes ovan infördes underkategorin "överföring till allmänheten" i den svenska upphovsrättslagen i samband med genomförandet av direktiv 2001/29. Tidigare hade de situationer som direktivet kom att beteckna som "överföring till allmänheten" i många fall omfattats av upphovspersonernas rätt till offentligt framförande. Den svenska lagstiftaren ville dock vara tydlig med genomförandet av direktivets bestämmelser och valde att införa den nya underkategorin "överföring till allmänheten" och utforma eller definiera den i nära anslutning till direktivartikelns ordalydelse.¹⁶

Samtidigt var inte avsikten att införa någon "ny" rättighet för upphovspersonerna; det övergripande begreppet tillgängliggörande för allmänheten, dvs. det begrepp som reglerar de yttre gränserna för upphovspersonens ensamrätt i denna del, skulle alltjämt ha samma innebörd som tidigare.¹⁷

Samtidigt uttalades i förarbetena att den rättspraxis som hade bildats rörande vissa offentliga framföranden är vägledande även när dessa förfoganden kom att benämnas överföring till allmänheten.¹⁸ Mot den bakgrunden redogörs i nästa avsnitt för sådan äldre praxis rörande offentliga framföranden.

¹⁵ Se t.ex. prop. 2004/05:110 s. 71 ff.

¹⁶ Ibid. s. 69.

¹⁷ Ibid. s. 67 ff.

¹⁸ Ibid. s. 67.

3.2 Äldre rättspraxis om offentliga framföranden

Enligt traditionellt svenskt synsätt förutsätts för att ett framförande ska anses ske till en "allmänhet" att det är "offentligt". Framföranden som hör till privatlivet har alltså inte omfattats. Om möjligheten att närvara i princip är öppen för var och en så är det dock fråga om ett tillgängliggörande som sker till en allmänhet och som därmed är offentligt.¹⁹ Vidare har ett framförande ansetts som offentligt även om tillträdet till den aktuella platsen formellt gjorts beroende av vissa krav, t.ex. att medlemsavgift betalas eller att en formell inbjudan finns, om dessa kan uppfyllas av var och en som så önskar.²⁰ Alla framföranden som inte endast sker inför en helt sluten krets har ansetts vara offentliga.²¹

3.3 Traditionell bedömning av om undervisning och forskning omfattas av upphovsrättens offentlighetsbegrepp

Om användning av verk i samband med *undervisning* ska anses ske till en allmänhet eller inte har diskuterats i såväl förarbeten som i den juridiska litteraturen. Det finns inte något vägledande avgörande från svensk domstol,²² men däremot uttalanden i förarbeten och doktrin. I dessa rättskällor har uttryckts att användning av verk i samband med undervisning som utgångspunkt *inte* anses ske till en allmänhet.²³

¹⁹ Se NJA 1980 s. 123 och NJA 1988 s. 715.

²⁰ Se t.ex. NJA 1967 s. 150, och NJA 1988 s. 715.

²¹ Se NJA II 1961 s. 57 f., jfr s. 47 f. och 54 f. Se även prop. 2004/05:110 s. 200.

²² I NJA 1988 s. 715 uttalade Högsta domstolen obiter dictum att "eleverna vid en skola" var att anse som en sluten krets.

²³ Se SOU 1956:25 s. 231 f.: "I fråga om undervisning bör uppmärksammas, att sådan i regel icke är offentlig." Se även första lagutskottets utlåtande 1960:41 s. 55 ff., prop. 1960:17 123 ff. Se även SOU 1990:30 s. 309 ff. och 334, Ds 2003:35 s. 225 och prop. 2004/05:210 s. 201 och 212. Se också prop. 1996/97:111 s. 52. Denna ståndpunkt framkommer också indirekt i SOU 1956:25 s. 185, 232 och NU 1973:21 s. 71, vid gränsdragningen för privat exemplarframställning och studenters föreläsningssanteckningar.

Det går möjligen att nyansera den bedömningen något, bl.a. med beaktande av individuella faktorer i samband med olika undervisningssituationer. Exempelvis kan vanliga föreläsningar i högre utbildning (universitet och högskola) anses vara potentiellt mer ”öppna” än seminarieundervisning, eftersom det i föreläsningssituationer många gånger är svårare att kontrollera vem som kan närvara.²⁴

För undervisning inom skolväsendet har bedömningen såväl i förarbeten som i rättspraxis varit att elever i ett sådant sammanhang normalt inte utgör en ”allmänhet” i upphovsrättslig mening. Argument för bedömningen att en grupp av elever i en skola är en sluten krets är att gruppen är individuellt bestämd och utgör en utåt avgränsad enhet sammanhållen av ett påvisbart samband mellan medlemmarna.²⁵ I samband med genomförandet av direktiv 2001/29 framhölls som exempel på en åtgärd som kan ske utan att det är fråga om ett offentligt framförande (eller numera överföring till allmänheten) att en lärare på storbildsskärm demonstrerar för en klass hur sökning efter information på Internet eller användning av en multimediaprodukt går till.²⁶ Regeringen framhöll att ”uttalandena i förarbetena samt i rättsfallet NJA 1988 s. 715 är mycket tydliga” och att ”[u]ndervisning enligt regeringens bedömning inte är att betrakta som offentlig och ett framförande i sådana sammanhang ligger utanför upphovspersonens ensamrätt.”²⁷

²⁴ Se t.ex. Wolk i SvJT 2009 s. 724 ff., Karnell, Läromedelsrätt, 1972 s. 23 och Sandgren, Rätten till undervisningen och forskningen?, XXVI, SULF:s skriftserie, 2003 s. 25 f.

²⁵ Se NJA 1988 s. 715. I prop. 2004/05:110 s. 212 framhålls att ”allmänheten inte har tillträde till denna undervisning utan endast de elever som går i klassen”. Se även prop. 2004/05:110 s. 214: ”Bakgrunden är förstås att allmänheten inte har tillträde till sådan undervisning som sker i grund- eller gymnasieskola eller på högskola eller universitet utan endast de elever som går i klassen respektive de studenter som genomgår en viss högskoleutbildning. Det är alltså regeringens bedömning att det oftast inte är fråga om att man vänder sig till allmänheten i sådana undervisningssituationer.”

²⁶ Prop. 2004/05:110 s. 212.

²⁷ Ibid.

När det gäller *forskning* så har det traditionella synsättet varit att mycket talar för att en grupp av personer som bedriver gemensam forskning inte utgör en allmänhet i upphovsrättslig mening.²⁸

4. EU-domstolens praxis om överföring till allmänheten

4.1 Utgångspunkter

Som nämnts ovan finns det en omfattande rättspraxis från EU-domstolen om rätten till överföring till allmänheten. Det är kanske den enskilda bestämmelse inom det EU-harmoniserade upphovsrättsområdet som det finns mest rättspraxis om från den domstolen.²⁹ Det finns också mycket litteratur som rör tolkningen av bestämmelserna.³⁰

EU-domstolen har gett rätten till överföring till allmänheten en något bredare innebörd jämfört med de bedömningar som gjordes i samband med genomförandet av direktiv 2001/29. Exempelvis anses (möjlighet till) tv-sändningar på hotell och pubar kunna utgöra en överföring, medan de svenska bedömningarna i samband med direktivets genomförande ville hänföra dessa till kategorin offentliga framföranden.³¹

EU-domstolen har ännu inte meddelat tolkningsbesked om hur undervisnings- eller forskningssituationer ska bedömas i förhållande till rätten till överföring till allmänheten. Domstolen har dock med-

²⁸ Se SOU 2024:4 s. 366.

²⁹ Via denna länk finns en förteckning över EU-domstolens praxis om bl.a. rätten till överföring till allmänheten: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/ALL/?uri=CELEX:32001L0029>.

³⁰ Se t.ex. Marušić, *The Autonomous Legal Concept of Communication to the Public: Interpretation in EU Copyright Law* (Edward Elgar Publishing 2023), Rosati i *European Law Review* 2020 s. 802, samt Axhamn i *NIR* 2014 s. 110 ff.

³¹ Se härom t.ex. prop. 2021/22:278 s. 53: ”Var gränsen går mellan vad som är att anse som ett offentligt framförande respektive en överföring till allmänheten är inte helt klart.” Se även SOU 2024:4 s. 90 och 294 ff.

delat allmänna tolkningsbesked som har relevans även för sådana situationer.³²

4.2 EUD:s tolkning av begreppet ”överföring till allmänheten”

4.2.1 *Domstolens utgångspunkter*

Som nämnts ovan regleras rätten till överföring till allmänheten, som är genomförd i 2 § tredje stycket p. 3 upphovsrättslagen, i artikel 3.1 i direktiv 2001/29. Den artikeln har i sin tur sitt ursprung i bl.a. artikel 8 i WIPO:s fördrag om upphovsrätt (WIPO Copyright Treaty, WCT).³³ EUD har i sin rättspraxis om tolkning av direktivbestämmelsen ibland hänvisat till WCT-bestämmelsen.

Artikel 3.1 i direktiv 2002/19 har följande lydelse:

Medlemsstaterna skall ge upphovsmän en ensamrätt att tillåta eller förbjuda varje överföring till allmänheten av deras verk, på trådbunden eller trådlös väg, inbegripet att verken görs tillgängliga för allmänheten på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till dessa verk från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer.

EUD har framhållit att den närmare innebörden av begreppet ”överföring till allmänheten” inte preciseras i artikel 3.1. Domstolen har därför poängterat att begreppets innebörd och omfattning ska fastställas med beaktande av de mål som eftersträvas med direktivet och det sammanhang som den tolkade bestämmelsen ingår i.³⁴

Vidare har EUD poängterat att begreppet ”överföring till allmänheten” ska förstås i vid mening och anses omfatta all överföring till allmänheten när mottagaren inte är närvarande på den plats varifrån överföringen sker och således all sådan sändning eller vidare-

³² Se t.ex. Axhamn, *Striving for Coherence in EU Intellectual Property Law: A Question of Methodology*, i Liber Amicorum Jan Rosén (eds. Karnell et al.), Visby: eddy.se, 2016, s. 35 ff.

³³ WIPO-fördraget om upphovsrätt (WIPO Copyright Treaty), antaget i Genève den 20 december 1996, SÖ 2010:17.

³⁴ Se mål C-135/23, GEMA, p. 18 med hänvisningar.

sändning av ett verk till allmänheten på trådbunden eller trådlös väg, inklusive radio- och televisionssändningar.³⁵

Vad gäller det sammanhang i vilket den aktuella bestämmelsen ingår, har domstolen framhållit att det framgår av skäl 27 till direktiv 2001/29 att "[e]nbart tillhandahållandet av de fysiska förutsättningarna för att möjliggöra eller genomföra en överföring [...] inte i sig [ska] betraktas som överföring i den mening som avses i detta direktiv".³⁶

4.2.2 Närmare om begreppet "överföring"

Domstolen har understrukt att begreppet "överföring till allmänheten" innehåller två kumulativa förutsättningar, nämligen överföring av ett verk och överföring av detta verk till allmänheten. Vidare har domstolen poängterat att tillämpningen av dessa förutsättningar förutsätter en individuell bedömning.³⁷

En sådan bedömning ska enligt domstolen ske "med beaktande av flera kompletterande, ej fristående men sinsemellan samspelande kriterier".³⁸ Bland dessa kriterier har domstolen betonat användarens centrala roll och frågan om dennes agerande har varit avsiktligt. En användare genomför nämligen en "överföring" när den agerar med "full kännedom om följderna av sitt agerande", för att ge sina kunder (eller motsvarande) tillgång till ett skyddat verk.³⁹

Domstolen har således funnit att pubägare samt de som driver hotell eller kuranläggningar är sådana användare och att de överför ett verk till allmänheten, när de, via radio- eller tv-mottagare som de har installerat i sina anläggningar, avsiktligt överför skyddade verk till sina kunder. Det är sålunda underförstått att den allmänhet som

³⁵ Se mål C-135/23, GEMA, p. 19 med hänvisningar.

³⁶ Ibid., p. 20 med hänvisningar.

³⁷ Ibid., p. 21 med hänvisningar.

³⁸ Ibid., p. 22 med hänvisningar.

³⁹ Ibid. p. 23 med hänvisningar, samt mål C-117/15, Reha Training, EU:C:2016:379, p. 46 med hänvisningar.

är föremål för överföringen utgör målgruppen för innehavarna och att den inte har "fångats in" av en ren slump.⁴⁰

Domstolen har dessutom slagit fast att det *inte saknar betydelse* om en överföring till allmänheten har ett vinstsyfte. Domstolen har samtidigt understrukt att ett sådant vinstsyfte "inte nödvändigtvis är ett absolut villkor för att det ska föreligga överföring till allmänheten".⁴¹

EU-domstolen har i detta sammanhang uttalat att allmänhetens "mottaglighet" kan vara av betydelse, i det att överföringen av skyddade verk har ett vinstsyfte när användaren kan dra ekonomisk vinning av utsändningen på grund av attraktionskraften och genom att locka fler kunder (eller motsvarande) till sin anläggning; något sådant vinstsyfte föreligger emellertid inte då allmänheten inte tillmäter utsändningen någon som helst betydelse.⁴² Vad gäller utsändning av fonogram i en tandläkarmottagning har domstolen således funnit att tandläkarpatienter i allmänhet inte tillmäter en sådan utsändning någon betydelse och att den således inte kan medföra att mottagningen blir mer lockande och att patienttillströmningen följaktligen ökar.⁴³

När det gäller den grad av "aktivitet" som krävs av en användare för att det ska vara fråga om en överföring, till skillnad från att enbart tillhandahålla "de fysiska förutsättningarna" i den mening som avses i skäl 27 i direktivet, så har domstolen framhållit följande. Varken tillhandahållandet av en radiomottagare som är inbyggd i en hyrbil och som gör det möjligt att utan ytterligare åtgärder från uthyrningsbolaget ta emot marksändningar som är tillgängliga i det område där bilen befinner sig, eller tillhandahållandet av högtalarutrustning och i förekommande fall en programvara som gör det

⁴⁰ Mål C-117/15, Reha Training, EU:C:2016:379, p. 47 och 48 med hänvisningar, samt mål C-117/15, Reha Training, EU:C:2016:379, p. 54 och 55 med hänvisningar.

⁴¹ Se mål C-135/23, GEMA, p. 24 med hänvisningar, samt mål C-117/15, Reha Training, EU:C:2016:379, p. 49 med hänvisningar.

⁴² Se mål C-135/23, GEMA, p. 25 med hänvisningar, samt mål C-117/15, Reha Training, EU:C:2016:379, p. 51 med hänvisningar.

⁴³ Mål C-117/15, Reha Training, EU:C:2016:379, p. 52 med hänvisningar.

möjligt att spela bakgrundsmusik, kan anses utgöra ”överföring”. Enligt EU-domstolens praxis utgör sådana åtgärder nämligen endast ”tillhandahållande av fysiska förutsättningar”.⁴⁴

Domstolen har däremot funnit att pubägare samt de som driver hotell, kuranläggningar och omskolningscentrum överför verk till allmänheten, när de, via radio- eller TV-mottagare som de har installerat i sina anläggningar, avsiktligt överför skyddade verk till sina kunder.⁴⁵ Domstolen har i de sammanhangen framhållit att om en anläggning frivilligt tillhandahåller sina kunder signaler och TV- eller radioapparater som gör det möjligt att ta emot i dessa signaler inkodade program och som installeras på flera ställen på anläggningen, är det fråga om ”överföring till allmänheten”.⁴⁶

Det är tillräckligt att verket görs tillgängligt för allmänheten på ett sådant sätt att de personer som tillhör denna allmänhet *kan* få tillgång till verket. Härav följer att det saknar relevans att tv-apparaterna inte har satts på av användaren utan av gästerna i det hotell som drivs av detta bolag.⁴⁷

4.2.3 Närmare om begreppet ”allmänhet”

När det gäller begreppet ”allmänheten” så har EU-domstolen framhållit att det begreppet förutsätter att de skyddade verken faktiskt överförs till en allmänhet. Domstolen har i detta avseende preciserat att begreppet allmänhet avser ett *obestämt* antal *potentiella* mottagare och dessutom förutsätter *ett ganska stort antal personer*.⁴⁸

Domstolen har förtydligat att begreppet ”allmänheten” bottnar i en viss *miniminivå*, vilket utesluter ett alltför litet antal berörda personer. Vid fastställandet av detta antal ska enligt domstolen hänsyn bland annat tas till det antal personer som kan få tillgång till samma

⁴⁴ Se mål C-135/23, GEMA, p. 27 med hänvisningar.

⁴⁵ Ibid., p. 29 med hänvisningar.

⁴⁶ Ibid., p. 30 med hänvisningar.

⁴⁷ Mål C-723/22, Citadines, EU:C:2024:289, p. 51.

⁴⁸ Se mål C-135/23, GEMA, p. 38 med hänvisningar.

verk samtidigt, men även till det antal personer som efter varandra kan få tillgång till verket.⁴⁹

Exempelvis har domstolen uttalat att patienterna vid ett rehabiliteringscenter utgör ”personer i allmänhet”.⁵⁰ På liknande sätt har domstolen bedömt att hyresgäster i lägenheter som hyrs ut under kort tid, bland annat till turister, ska anses utgöra ”allmänheten”. I likhet med vad som är fallet med patienterna på rehabiliteringscentret eller hotellgäster, utgör dessa hyresgäster tillsammans ett obestämt antal personer som kan ta del av verken.⁵¹

Vidare har domstolen framhållit att för att ett överfört verk ska omfattas av begreppet ”överföring till allmänheten” så krävs det att verket överförs till en *ny publik*, det vill säga en publik som upphovspersonerna till de skyddade verken inte tog med i beaktande när de godkände verkens användning i överföringen till den ursprungliga publiken.⁵²

Domstolen har framhållit att hyresgäster som hyr lägenheter i en fastighet som är föremål för korttidsuthyrning, bland annat till turister, utgör en sådan ”annan del av” allmänheten. Dessa personer skulle nämligen inte utan inblandning från hyresvärdens sida, varigenom denne installerar TV-apparater med innerantenn i lägenheterna, kunna ta del av det utsända verket.⁵³ Men om hyreslägenheterna i fråga hyrs ut till hyresgäster för (mer permanent) bostadsändamål, kan dessa inte anses utgöra en ”annan del av allmänheten”.⁵⁴

⁴⁹ Se mål C-135/23, GEMA, p. 39 med hänvisningar, mål C-775/21, Blue Air Aviation, EU:C:2023:307, p. 54 med hänvisningar, samt mål C-117/15, Reha Training, EU:C:2016:379, p. 42–44 och 58 med hänvisningar.

⁵⁰ Mål C-117/15, Reha Training, EU:C:2016:379, p. 57 med hänvisningar.

⁵¹ Se mål C-135/23, GEMA, p. 42 med hänvisningar.

⁵² Mål C-117/15, Reha Training, EU:C:2016:379, p. 45, 60 och 61 med hänvisningar.

⁵³ Se mål C-135/23, GEMA, p. 44 med hänvisningar.

⁵⁴ Ibid., p. 45 med hänvisningar.

5. Bedömning av om undervisnings- och forskningssituationer utgör en allmänhet enligt EU-domstolens praxis

5.1 Överföring till allmänheten?

Utifrån EU-domstolens rättspraxis om överföring till allmänheten är min bedömning att mycket talar för att användning av verk i undervisningssituationer med fysiskt närvarande elever typiskt sett *inte* sker till en allmänhet.⁵⁵

Allmänt stöd för denna tolkning finner jag i EU-domstolens rättspraxis om att en "allmänhet" förutsätter ett *obestämt* antal *potentiella* personer. Mer specifikt finner jag stöd för denna bedömning i domstolens praxis om att överföringar som sker till korttidshyresgäster sker till en "allmänhet" – eftersom korttidshyresgäster är "personer i allmänhet" – vilket inte är fallet med överföringar som sker till hyresgäster som är permanentboende (bostadshyresgäster), som i stället anses vara en sluten krets. En grupp av elever är till sin karaktär i regel mer beständig och avgränsad (sluten) i likhet med bostadshyresgäster, jämfört med korttidshyresgäster.

Det kan också konstateras att offentlig undervisningsverksamhet i regel inte har något vinstsyfte, som är en faktor som enligt EU-domstolen inte saknar betydelse vid bedömningen av om det föreligger en överföring.

Undervisning inom högre utbildning kan i vissa fall anses vara mer "öppen" och därmed riktad till en "allmänhet". Det gäller särskilt vissa föreläsningssituationer, eller i samband med att undervisning sker i mer öppna digitala miljöer. En situation som framstår som mer öppen än sluten är t.ex. streamade föreläsningar med öppen länk – exempelvis att en universitetslärare håller en föreläsning via Zoom som är avsedd för registrerade studenter, men länken sprids

⁵⁵ Jfr Högsta domstolens uttalande i NJA 1988 s. 715: "Lagen bygger, som HovR:n anför, på ett vidare offentlighetsbegrepp än det som förekommer i allmänna ordningsstadgan och andra offentlighetsrättsliga författningar."

(eller kan spridas) öppet i sociala medier. På liknande sätt kan s.k. massiva öppna onlinekurser (MOOCs) anses riktade till en allmänhet. En sådan kurs anordnas av ett universitet men är i regel fritt tillgänglig globalt för alla som registrerar sig: Här är deltagarkretsen obestämd och potentiellt mycket stor, vilket talar starkt för att kursen riktas till allmänheten i upphovsrättslig mening. Däremot torde digitala intranät för undervisning i regel anses riktade till en sluten krets. Exempel på en sådan situation är att en lärare lägger upp filmklipp på en lärplattform, som endast registrerade studenter i en viss kurs har åtkomst till. Här är kretsen både individuellt bestämd och avgränsad. På liknande sätt borde traditionella campusseminarier och liknande situationer många gånger vara att betrakta som slutna sammanhang.

På liknande sätt kan bedömningen av forskningssituationer också utmanas av den digitala utvecklingen. Forskning som bedrivs av en forskargrupp inom samma forskningsinstitution sker i regel inte till en allmänhet, medan forskning som sker i mer öppna digitala miljöer eller i öppna samverkansprojekt mellan flera institutioner har större potential att bedömas som ”offentliga” i upphovsrättslig mening. På liknande sätt borde det riktas till en allmänhet i upphovsrättslig mening när upphovsrättsligt skyddade forskningsresultat m.m. läggs ut i öppna databaser för granskning. Ett internt forskningsseminarium som spelas in och senare delas inom institutionen sker i regel inom en sluten krets, men om filen senare används i utbildning eller läggs ut på universitetets öppna webbsida riktar det sig till en allmänhet.

5.2 Tillämpning av kompletteringsregeln?

EU-domstolen har i flera rättsfall framhållit att rätten till överföring till allmänheten är en *maximumbestämmelse*, i betydelsen att den utgör hinder för att en medlemsstat föreskriver ett mer omfattande skydd för upphovspersonerna genom att låta begreppet överföring till allmänheten omfatta fler förfoganden än dem som avses i denna

bestämmelse.⁵⁶ Detta tolkningsbesked från EU-domstolen får betydelse för innebörden av den s.k. kompletteringsregeln.

I syfte att komplettera de allmänna utgångspunkterna för vad som utgör ett offentligt framförande eller en överföring till allmänheten så har det i 2 § fjärde stycket upphovsrättslagen införts en s.k. kompletteringsregel. Enligt denna bestämmelse gäller att med överföring till allmänheten och offentligt framförande jämsställs överföringar och framföranden som i *förvärvsverksamhet* anordnas till eller inför *en större slutna krets*. Som exempel på fall när kompletteringsregeln kan bli tillämplig har i förarbetena nämnts s.k. industrimusik, dvs. musik som inom företag framförs genom högtalare i arbetslokaler, lunchrum och liknande eller då en restaurangägare i sin festvåning ser till att musik spelas för ett större middagssällskap.⁵⁷

Kompletteringsregeln infördes ursprungligen i samband med upphovsrättslagen och justerades något vid genomförandet av direktiv 2001/29. Då förtydligades att regeln även gäller för överföringar till allmänheten och regeln flyttades till ett nytt fjärde stycke i 2 § upphovsrättslagen.⁵⁸

Att det sker i *förvärvsverksamhet* innebär att verket framförs (eller numera överförs) som ett led i t.ex. ett företags verksamhet. Förvärvsverksamhet ska föreligga hos arrangören.⁵⁹ I rättspraxis har bestämmelsen ansetts tillämplig på framföranden i personalutrymmena på ett sjukhus, vilket innebär att även sjukvård bedriven av landstinget ansetts utgöra förvärvsverksamhet i upphovsrättslig mening.⁶⁰ Det kan tilläggas att det i samma rättsfall även uttalades att det från upphovsrättslig synpunkt knappast kan anföras sakliga skäl för att sådana omständigheter som finansiering och huvudmannaskap för sjukvårdens bedrivande skulle vara avgörande för upphovspersonens

⁵⁶ Mål C-775/21, *Blue Air Aviation*, EU:C:2023:307, p. 80 f. med hänvisningar.

⁵⁷ Se NJA II 1961 s. 55.

⁵⁸ Se prop. 2004/05:110 s. 79 f.

⁵⁹ Ibid. s. 57 och NJA II 1961 s. 51 och s. 55 f.

⁶⁰ Se NJA 1988 s. 715.

rätt till ersättning för musik som framförs i lokaler avsedda för personalen.⁶¹

Någon fixerad gräns för vad som anses utgöra en *större sluten krets* har inte angivits vare sig i lag, motiv eller rättspraxis.⁶² I förarbetena uttalas att mer än 50 personer normalt anses utgöra en större krets, men att 20 personer i regel inte gör det. Mellan dessa yttergränser behöver en bedömning göras utifrån omständigheterna, varvid dock i ett tveksamt fall kretsen hellre torde böra hänföras till mindre än till ”större”.⁶³ I det enskilda fallet ska hänsyn också tas till andra faktorer vid ställningstagande till om bestämmelsen är tillämplig.⁶⁴ Bland annat kan hänsyn tas till hur pass regelbundet arrangemanget är. I lagmotiven framhålls vidare att denna kvantitativa tumregel ska tillämpas ”om icke särskilda omständigheter föranleder till annat”.⁶⁵ Svenska tonsättares internationella musikbyrå (Stim) tillämpar sedan lång tid en riktgräns om 40 personer varav minst 20 ska kunna avlyssna musik.⁶⁶

Fråga om kompletteringsregelns tillämpning på *undervisnings-situationer* har övervägts flera gånger i förarbeten. Frågan har emellertid inte avgjorts i vägledande rättspraxis. I samband med genomförande av direktiv 2001/29 framhölls att undervisningsverksamhet har vissa likheter med landstingskommunal sjukvård, som i NJA 1988 s. 715 bedömdes som förvärvsverksamhet i upphovsrättslig mening. I propositionen poängterades dock att det i NJA 1988 s. 715 lades stor vikt vid att det i den landstingskommunala sjukvården

⁶¹ Se prop. 2004/05:110 s. 58.

⁶² Ibid. s. 57 f.

⁶³ Se SOU 1956:25 s. 104 f. Jfr prop. 1960:17 s. 63.

⁶⁴ Se SOU 1956:25 s. 105. Se även prop. 2004/05:110 s. 214.

⁶⁵ Se första lagutskottets utlåtande 1960:41 s. 36 och även SOU 1956:25 s. 105.

⁶⁶ Se <https://www.stim.se/sv/priser-och-sarskilda-villkor-musik-pa-jobbet> (senast åtkommen den 16 maj 2025): ”Licensskyldighet för musik på jobbet gäller för juridisk person som offentligt framför Musik genom att tillhandahålla teknisk utrustning som möjliggör för de anställda att lyssna på Musik. Licensskyldighet gäller för juridisk person med minst 40 anställda, fördelade på ett eller fler arbetsställen, varav 20 eller fler anställda kan lyssna på Musik som genom den utrustning som arbetsgivaren tillhandahåller.”

ingår en omfattande ekonomisk verksamhet avseende t.ex. byggnader, material och löner. Regeringen uttryckte att frågan om och i så fall i vilka situationer undervisningsverksamhet kan anses som förvärvsverksamhet får avgöras i rättstillämpningen.⁶⁷

I fråga om tillämpningen av begreppet ”större sluten krets” på en skolklass gjorde regeringen i samband med genomförande av direktiv 2001/29 bedömningen att en lärares överföring av ett verk t.ex. via e-post till en avgränsad skolklass normalt inte bör anses jämförbar med en överföring till allmänheten. Vidare framhölls att en överföring via ett intranät som enbart riktas till mindre grupper av lärare och elever inte skall anses jämförbar med en överföring till allmänheten eftersom kretsen är för begränsad.⁶⁸ I litteraturen har anförts att om en ”sluten grupp” av elever till antal befinner sig mellan 20 och 50, så kan ett tillgängliggörande som genomförs vid ett tillfälle mycket väl anses inte ha skett till allmänheten. Men om samma verk tillgängliggörs vid flera tillfällen kan det innebära att det anses vända sig till en större krets.⁶⁹

När det gäller frågan om det föreligger förvärvsverksamhet i samband med undervisning så kan det sannolikt göras en åtskillnad mellan vad som sker i undervisningssituationer, som i regel saknar förvärvssyfte, jämfört med vad som sker i personalutrymmen – där det är mer sannolikt att förvärvssyfte föreligger eftersom exempelvis musik som spelas i personalutrymmen ofta syftar till att förbättra produktiviteten eller arbetsmiljön – s.k. industrimusik. När det gäller kretsens storlek görs en bedömning i det enskilda fallet. Utifrån förarbetena anses 50 personer i regel utgöra en ”större krets”, medan 20 personer i regel inte gör det. Däremellan är rättsläget oklart och

⁶⁷ Prop. 2004/05:110 s. 214. Jfr Wolk i SvJT 2009 s. 728 f. som gör bedömningen att högskolornas undervisningsverksamhet har stora likheter med sådan landstingsfinansierad verksamhet som bedömdes utgöra ”förvärvsverksamhet” i NJA 1988 s. 715.

⁶⁸ Prop. 2004/05:110 s. 214.

⁶⁹ Wolk i SvJT 2009 s. 728 ff., Karnell, G. i NIR 1973 s. 267 ff. (286) och Strömholm, S., Teaterätt, 1971 s. 73.

hänsyn måste tas bl.a. till kumulativa effekter (om det är samma verk som överförs parallellt i flera utrymmen m.m.).

På liknande sätt borde det vara tveksamt om *forskning* anses ske till en större krets eller i förvärvsverksamhet.

Hur som helst finns det en betydande osäkerhet om kompletteringsregelns tillämpning eftersom EU-domstolen i sin rättspraxis har framhållit att det inte är tillåtet för medlemsstaterna att ge ett längre gående skydd för "överföringar" än vad som följer av EU-harmoniseringen och praxis från EU-domstolen.

6. Avslutande reflektioner

Upphovsrättens offentlighetsbegrepp befinner sig i ett paradigmskifte. Jämfört med äldre, traditionellt svenskt synsätt har EU-domstolens praxis om överföring till allmänheten gett upphovsrättens offentlighetsbegrepp en något vidare och samtidigt mer flexibel innebörd som ställer högre krav på en individuell bedömning av både användarens roll och målgruppens sammansättning eller avgränsning. Tillsammans med den digitala utvecklingen tunnar EU-domstolens rättspraxis ut gränserna mellan öppna och slutna grupper. När undervisning och forskning sker i öppna digitala miljöer, i samverkansprojekt mellan flera institutioner, eller genom global forskningsdelning, blir svaret på frågan om vad som är en "sluten krets" mer oklart. I artikeln konstateras också att det är tveksamt om den svenska kompletteringsregeln är förenlig med EU-rätten.

